

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ ที่มุ่งศึกษาสภาพการจัดการศึกษาแบบเรียนร่วมเพื่อสังเคราะห์รูปแบบการจัดการศึกษาแบบเรียนร่วม และขยายผลการจัดการศึกษาแบบเรียนร่วมของเด็กที่มีความต้องการพิเศษในโรงเรียนจังหวัดเชียงใหม่ กรอบความคิดในการวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาสาระสำคัญ 4 ด้าน คือ การบริหารจัดการ การจัดการเรียนรู้ กิจกรรมส่งเสริม และชุมชนสัมพันธ์ ประชากรในการศึกษาภาคสนามประกอบด้วยผู้บริหารโรงเรียน 15 คน ครูที่เกี่ยวข้อง 43 คน ผู้ปกครอง 22 คน และกลุ่มตัวอย่างในการศึกษาเชิงลึก คือ โรงเรียนที่อยู่ในเกณฑ์ดี 2 โรงเรียน คือ โรงเรียนวัดช่างเคี่ยน และโรงเรียนแจ่งกู่เรือซึ่งประกอบด้วย ผู้บริหารโรงเรียน 2 คน ครูที่เกี่ยวข้อง 9 คน ผู้ปกครอง 5 คน สำหรับกลุ่มประชากรที่ใช้ในการศึกษาขั้นขยายผลนั้น ใช้ประชากรทั้งหมดประกอบด้วย ผู้บริหารโรงเรียน 6 คน และครูผู้สอน 21 คน

กระบวนการในการดำเนินการวิจัย มี 3 ขั้นตอนคือ 1) การศึกษาเบื้องต้นเพื่อศึกษาสภาพของการศึกษาแบบเรียนร่วมของเด็กที่มีความต้องการพิเศษในโรงเรียนจังหวัดเชียงใหม่ที่สถาบันพัฒนาการเด็กราชนครินทร์ส่งเข้าเรียนร่วมในโรงเรียนตั้งแต่ปี 2541-2546 โดยเลือกแบบเจาะจงเฉพาะโรงเรียนที่ไม่ส่งกลับ เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพการจัดการศึกษาแบบเรียนร่วม ประกอบด้วยแบบสอบถามชุดผู้บริหาร โรงเรียนและครู และแบบสอบถามชุดผู้ปกครอง 2) การศึกษาเชิงลึก เพื่อสังเคราะห์รูปแบบการจัดการศึกษาแบบเรียนร่วมโดยเลือกศึกษาเฉพาะโรงเรียนที่อยู่ในเกณฑ์ดี คือ โรงเรียนวัดช่างเคี่ยนและโรงเรียนบ้านแจ่งกู่เรือ เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แนวการสัมภาษณ์ผู้บริหาร แนวการสัมภาษณ์ครูและแนวการสัมภาษณ์ผู้ปกครอง 3) การศึกษาขั้นขยายผล เพื่อนำรูปแบบที่ผู้วิจัยได้สังเคราะห์แล้วนำไปขยายผล โดยจัดทำประชาพิจารณ์เพื่อถามความคิดเห็นของผู้บริหาร โรงเรียนและครูในโรงเรียนเครือข่ายของสถาบันพัฒนาการเด็กราชนครินทร์ที่ส่งเด็กเข้าเรียนร่วมตั้งแต่ปี 2541-2546 เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลในขั้นขยายผล ได้แก่ แบบสอบถามความคิดเห็นของผู้บริหาร โรงเรียนและครูที่มีต่อรูปแบบการจัดการศึกษาแบบเรียนร่วมเพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาแบบเรียนร่วมของเด็กที่มีความต้องการพิเศษในโรงเรียนจังหวัดเชียงใหม่ต่อไป

สรุปผลการวิจัย

จากการศึกษาสภาพการจัดการศึกษาแบบเรียนร่วมสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษทางการศึกษาในโรงเรียนจังหวัดเชียงใหม่ พบว่าผู้บริหารโรงเรียนเห็นว่าสภาพทางการจัดการศึกษาแบบเรียนร่วม การบริหารจัดการ การจัดการเรียนรู้ กิจกรรมส่งเสริม และชุมชนสัมพันธ์ ด้านกิจกรรมส่งเสริมนั้นอยู่ในเกณฑ์ดี โดยเมื่อแยกพิจารณาเป็นรายด้านแล้ว การบริหารจัดการพบว่าการกำหนดนโยบายการเรียนร่วมมีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือการกำหนดกลุ่มเด็กเป้าหมายที่มาเรียนและกำหนดแผนและแนวปฏิบัติในการสอน ส่วนการจัดการเรียนรู้พบว่าการประเมินเด็กเบื้องต้น มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือการมีการประเมินหรือทบทวนแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคลตามลำดับ ส่วนกิจกรรมส่งเสริมพบว่ามีกิจกรรมเด็กปกติร่วมกับเด็กพิเศษในโรงเรียนมีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือมีการสอนซ่อมเสริมและมีกิจกรรมพิเศษให้เด็กปกติร่วมกับเด็กพิเศษนอกโรงเรียนสำหรับ ชุมชนสัมพันธ์พบว่า มีการแลกเปลี่ยนข้อมูลและการเรียนรู้กับองค์กรอื่น ๆ และมีเครือข่ายความร่วมมือกับองค์กรหรือบุคคลในชุมชนมีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือชุมชนหรือองค์กรให้การสนับสนุนช่วยเหลือด้านต่าง ๆ

ส่วนความความคิดเห็นของผู้ครูที่เกี่ยวข้องที่มีต่อสภาพการจัดการศึกษาแบบเรียนร่วมสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษทางการศึกษาในโรงเรียนจังหวัดเชียงใหม่ พบว่า การบริหารจัดการ การจัดการเรียนรู้ และกิจกรรมส่งเสริมนั้นอยู่ในเกณฑ์ดี ส่วนชุมชนสัมพันธ์อยู่ในเกณฑ์ปานกลาง เมื่อพิจารณารายด้านแล้วการบริหารจัดการพบว่าการกำหนดนโยบายการเรียนร่วมมีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือการเปิดโอกาสให้มีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชนในการดำเนินการจัดการเรียนร่วมและกำหนดบทบาทหน้าที่ของผู้เกี่ยวข้อง

เมื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียนและครูแล้ว พบว่า ไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงว่า ความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียนและครูมีความสอดคล้องกันทุกด้าน

สำหรับความเห็นของผู้ปกครอง เห็นว่า สภาพทางการจัดการศึกษาแบบเรียนร่วมทางการบริหารจัดการ การจัดการเรียนรู้ กิจกรรมส่งเสริม และชุมชนสัมพันธ์ อยู่ในเกณฑ์ปานกลาง โดยเมื่อแยกพิจารณาเป็นรายด้านแล้ว ในส่วนการบริหารจัดการนั้น พบว่า โรงเรียนได้จัดสภาพแวดล้อมและสิ่งอำนวยความสะดวก มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา คือ ได้รับการจัดชั้นเรียนอย่างเหมาะสม การจัดการเรียนรู้ พบว่า เด็กมีพัฒนาการดีขึ้นมีค่าเฉลี่ยสูงสุดรองลงมา คือ ผู้ปกครอง ได้รับรายงานความก้าวหน้าด้านการเรียนรู้ ส่วนกิจกรรมส่งเสริม พบว่า เด็กที่มีความ

ต้องการพิเศษเข้าร่วมกิจกรรมกับเพื่อนในโรงเรียน มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือเด็กที่มีความต้องการพิเศษ เข้าร่วมกิจกรรมพิเศษนอกโรงเรียนและมีกิจกรรมสอนซ่อมเสริม ชุมชนสัมพันธ์ พบว่า โรงเรียนเปิดโอกาสให้แลกเปลี่ยนเรียนรู้มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือผู้ปกครอง ได้รับข้อมูลข่าวสารจาก ชุมชน และโรงเรียนประสานให้ชุมชนหรือองค์กรให้ความช่วยเหลือด้านบริการสนับสนุนหรือ การช่วยเหลือ

เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยของผู้บริหาร โรงเรียน ครูที่เกี่ยวข้อง ผู้ปกครอง ของแต่ละโรงเรียน พบว่า โรงเรียนส่วนใหญ่อยู่ในเกณฑ์ปานกลาง และยังพบว่า มีโรงเรียน 2 โรงเรียนที่อยู่ในเกณฑ์ดี คือ โรงเรียนวัดช่างเคี่ยนและโรงเรียนบ้านแจ้งทุ่งเรือ ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาเชิงลึกใน 2 โรงเรียน ดังกล่าว ผลการศึกษาพบว่า โรงเรียนวัดช่างเคี่ยนมีลักษณะการบริหารจัดการ การจัดการเรียนรู้ กิจกรรมส่งเสริม และชุมชนสัมพันธ์ ในแต่ละด้าน ดังนี้

การบริหารจัดการ อาศัยแนวทางการบริหารในลักษณะทั้งระบบโรงเรียน (Whole School Approach) โดยเน้นการมีส่วนร่วมของบุคลากรในโรงเรียนทุกระดับ ผู้เกี่ยวข้องทุกคนได้มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น การวางแผน ตลอดจนการแก้ปัญหาาร่วมกัน และหลักในการบริหารที่สำคัญ คือ การยึดหลัก การศึกษาเพื่อคนทุกคน (Education for All)

การจัดการเรียนรู้ ได้ดำเนินการจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ในโรงเรียนโดยยึดหลักการเรียนรวม ซึ่งมุ่งเน้นให้ทุกคนมีความเสมอภาคกันตามหลักการศึกษเพื่อปวงชน (Education for All) การจัดการเรียนรู้เป็นการจัดที่เอื้อต่อศักยภาพของเด็กแต่ละคนมีความต้องการจำเป็นความแตกต่างกันไป มีการจัดบริการสนับสนุนหรือจัดบริการช่วยเหลือ หากพบปัญหาที่ยากต่อการแก้ไขจำเป็นต้องได้รับการส่งต่อและช่วยเหลือจากผู้เชี่ยวชาญ โรงเรียนจะประสานการช่วยเหลือและสนับสนุนเพื่อให้เด็กได้รับบริการดังกล่าวจากภาควิชาจิตเวชศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ สถาบันพัฒนาการเด็กราชนครินทร์ ศูนย์การศึกษาพิเศษเขต 8 และโรงเรียนกาวีละอนุกุล เด็กที่มีความต้องการพิเศษทางการศึกษาแต่ละคนจะได้รับประเมินเบื้องต้นและจากผู้เชี่ยวชาญเพื่อวางแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล และมีการดำเนินการสอนตามแผนการสอนเฉพาะบุคคล ซึ่งมีการทบทวนแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล ปีละ 1 ครั้ง ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการวางแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคลด้วย

กิจกรรมส่งเสริม โรงเรียนได้ดำเนินการโดยอาศัยแนวทางการบูรณาการ ทุกกิจกรรมที่จัดให้นักเรียนจะเอื้อต่อการแตกต่างระหว่างบุคคล กิจกรรมสำหรับบำบัดให้เด็กที่มีความต้องการพิเศษในโรงเรียน เป็น 8 กิจกรรม คือ ดนตรีบำบัด คอมพิวเตอร์บำบัด นาฏศิลป์บำบัด กีฬาบำบัด ศิลปะบำบัด การเคลื่อนไหวบำบัด ทักษะชีวิตบำบัด นันทนาการบำบัด นอกจากนั้นโรงเรียนยังมี

อาสาสมัครเพื่อนช่วยเพื่อน (Peer Tutoring) ซึ่งทำหน้าที่ช่วยเหลือเพื่อนที่มีความต้องการพิเศษทางการศึกษาในโรงเรียน ด้วยบรรยากาศ ที่เอื้ออาทร ไม่แบ่งแยก

ชุมชนสัมพันธ์ โรงเรียนมีเครือข่ายความสัมพันธ์กับชุมชน มูลนิธิ และองค์กรการกุศล ทั้งในและต่างประเทศเข้ามาช่วยเหลือและสนับสนุน สมาคมผู้ปกครอง คณะกรรมการสถานศึกษา เป็นตัวขับเคลื่อนให้เกิดเป็นเครือข่ายชุมชน

ในส่วนของโรงเรียนบ้านแจ่งกู่เรื่อง มีลักษณะการบริหารจัดการ การจัดการเรียนรู้ กิจกรรมส่งเสริม และชุมชนสัมพันธ์ ในแต่ละด้าน ดังนี้

การบริหารจัดการ พบว่าในการบริหารอาศัยกระบวนการมีส่วนร่วมตลอดจน การกำหนดหน้าที่ผู้รับผิดชอบในรูปแบบของคณะกรรมการและประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ทั้งนี้ในด้านการบริหารจัดการยังมีการติดตามนิเทศภายในโรงเรียนเพื่อประเมิน และสอบถาม ปัญหาอุปสรรค ในด้านการจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษอีกด้วย

การจัดการเรียนรู้ พบว่า มีกระบวนการ สังเกต คัดแยก สัมภาษณ์ เยี่ยมบ้าน เบื้องต้น จากครู และคัดแยกจากผู้เชี่ยวชาญ มีระบบการให้คำปรึกษาและปรับเจตคติจากครู และผู้เชี่ยวชาญ อีกครั้งก่อนที่จะส่งเข้าเรียนชั้นปกติ เด็กได้รับการวางแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล มีการสอน ซ่อมเสริม และมีเพื่อนนักเรียนในโรงเรียนเป็นอาสาสมัครช่วยเพื่อนที่เรียนอ่อนกว่า มีการจัดสอน ตามบ้าน (Home School) และมีการประสานเพื่อปรึกษาและส่งต่อข้อมูล ในชั้นสูงขึ้น

กิจกรรมส่งเสริม โรงเรียนได้จัดการส่งเสริมพัฒนาตามศักยภาพโดยพัฒนาความรู้ให้กับ เด็กที่มีความสามารถพิเศษเฉพาะด้าน โดยมีบุคลากรที่มีความสามารถเฉพาะด้านและทำการสอน เชิงลึก ส่วนเด็กปกติและเด็กที่มีความต้องการพิเศษก็ได้รับการสอนซ่อมเสริม โดยครูประจำชั้น ประจำวิชา และครูการศึกษาพิเศษนอกเวลาเรียน

ชุมชนสัมพันธ์ พบว่า โรงเรียนเป็นตัวกลางในการประสานงานทำให้เกิดความสัมพันธ์ ทางเครือข่ายชุมชนทางการแพทย์และการศึกษา

ส่วนในชั้นขยายผลการจัดการศึกษาแบบเรียนร่วมของเด็กที่มีความต้องการพิเศษทางการศึกษาในโรงเรียนจังหวัดเชียงใหม่ ผู้วิจัยได้นำรูปแบบที่ได้จากการสังเคราะห์ในการศึกษา เชิงลึกเพื่อถามความคิดเห็นของผู้บริหาร โรงเรียนและครูในโรงเรียนเครือข่ายของสถาบันพัฒนาการ เด็กราชนครินทร์ พบว่า ความคิดเห็นของผู้บริหาร โรงเรียนและครูในโรงเรียนเครือข่ายที่มีต่อ รูปแบบการจัดการศึกษาแบบเรียนร่วมของโรงเรียนวัดช่างเคี่ยน ส่วนใหญ่เห็นด้วยอย่างมากในด้าน แนวคิดในการจัดการเรียนร่วมและมีแนวทางเพิ่มขึ้นในรูปแบบการเรียนร่วม ส่วนรูปแบบ การบริหารจัดการ การจัดการเรียนรู้ กิจกรรมส่งเสริม และชุมชนสัมพันธ์ ส่วนใหญ่เห็นด้วย อย่างมากที่จะนำไปใช้ในโรงเรียนและนำรูปแบบไปดำเนินการได้จริงตามสภาพโรงเรียน ตลอดจน

เห็นด้วยอย่างมากว่ารูปแบบของโรงเรียนมีประโยชน์ต่อโรงเรียนเรียนร่วม และเป็นรูปแบบที่สามารถทำให้ประสบความสำเร็จในการจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษในโรงเรียนได้

ส่วนความคิดเห็นของผู้บริหาร โรงเรียนและครูผู้สอนในโรงเรียนเครือข่ายสถาบันพัฒนาการเด็กราชนครินทร์ที่มีต่อรูปแบบการจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษในโรงเรียนบ้านแจ่งคูเรือ พบว่า ส่วนใหญ่เห็นด้วยอย่างมาก ในด้านแนวคิดในการจัดการเรียนร่วม และมีแนวทางเพิ่มขึ้นในรูปแบบการเรียนร่วม ส่วนการบริหารจัดการ การจัดการเรียนรู้ กิจกรรมส่งเสริม และชุมชนสัมพันธ์ ส่วนใหญ่เห็นด้วยอย่างมากที่จะนำไปใช้ในโรงเรียน

ประชากรส่วนใหญ่ เห็นด้วยปานกลางในด้านการนำรูปแบบไปดำเนินการได้จริงตามสภาพโรงเรียน และเห็นด้วยอย่างมากว่ารูปแบบของโรงเรียนมีประโยชน์ต่อโรงเรียนเรียนร่วม และนอกจากนั้นยังพบอีกว่ารูปแบบของโรงเรียนทำให้ประสบความสำเร็จในการจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษในโรงเรียนได้

อภิปรายผล

จากผลการวิจัยมีประเด็นสำคัญที่จะนำมาอภิปราย ดังต่อไปนี้

การจัดการศึกษาแบบเรียนร่วมของเด็กที่มีความต้องการพิเศษทางการศึกษาในโรงเรียนจังหวัดเชียงใหม่ จากการวิเคราะห์สภาพการจัดการศึกษาแบบเรียนร่วมสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษทางการศึกษาในจังหวัดเชียงใหม่ของผู้บริหารโรงเรียน พบว่า การบริหารจัดการ การจัดการเรียนรู้ กิจกรรมส่งเสริม และชุมชนสัมพันธ์ อยู่ในเกณฑ์ดี ส่วนผลการวิเคราะห์สภาพการจัดการศึกษาแบบเรียนร่วมสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษทางการศึกษาในจังหวัดเชียงใหม่ของผู้ปกครองนั้น พบว่า การบริหารจัดการ การจัดการเรียนรู้ กิจกรรมส่งเสริมและชุมชนสัมพันธ์ อยู่ในระดับปานกลาง ทำให้ผู้วิจัยเชื่อว่า การให้ข้อมูลข่าวสารตลอดจนการมีส่วนร่วมกับผู้ปกครองหรือชุมชนเป็นสิ่งสำคัญประการหนึ่งที่มีผลทำให้สภาพการจัดการศึกษาแบบเรียนร่วมประสบความสำเร็จ ทั้งนี้ในลักษณะการทำงานต้องอยู่ในลักษณะการบูรณาการไปพร้อมกันทั้งระบบ ซึ่งมีความสอดคล้องกับสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2543 : 7-8) กล่าวถึง แนวคิดในการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบเพื่อการเรียนร่วมต้องอาศัยยุทธศาสตร์การมีส่วนร่วม (Participation) ซึ่งอาศัยทุกฝ่ายที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการเรียนร่วมได้มีส่วนร่วมในกระบวนการ

ดำเนินงาน ตลอดจนต้องอาศัยหลักการบูรณาการหรือมีการผสมผสานการจัดการเรียนร่วมเข้าไปในการดำเนินงานในระบบงานปกติของโรงเรียน ทั้งนี้จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ปกครองพบว่า ระดับ การศึกษาของผู้ปกครองส่วนใหญ่อยู่ในระดับประถมศึกษา ถึงร้อยละ 40.9 และยังมีร้อยละ 9.1

ไม่ได้รับการศึกษา นอกจากนี้ผู้วิจัยยังพบความไม่สอดคล้องเมื่อผลการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยของผู้บริหารโรงเรียนและครูที่เกี่ยวข้องส่วนใหญ่เห็นว่า สภาพการจัดการศึกษาอยู่ในเกณฑ์ดีแต่ค่าเฉลี่ยของผู้ปกครองส่วนใหญ่เห็นว่าอยู่ในเกณฑ์ปานกลางซึ่งพบว่า ไม่มีความสอดคล้องผลการวิจัยของสุทธิกรณ์ ตั้งเชื่อนจันทร์ (2540 : 92) ที่พบว่า ความพึงพอใจของครูที่สอนนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษในโรงเรียนประถมศึกษา มีความพึงพอใจอยู่ในระดับปานกลาง และผู้วิจัยได้พิจารณาค่าเฉลี่ยของผู้บริหารโรงเรียน ครูที่เกี่ยวข้องและผู้ปกครอง เพื่อคัดเลือกโรงเรียนพบว่า มีเพียง 2 โรงเรียนที่อยู่ในเกณฑ์ดี ในโรงเรียนทั้งหมด 15 โรงเรียนซึ่งคิดเป็นร้อยละ 13 แสดงให้เห็นว่า โรงเรียนต้องได้รับพัฒนาทางด้านปัจจัยต่าง ๆ เช่น บุคลากร และวัสดุ อุปกรณ์ ในการจัดการเรียนร่วมพบว่า มีความสอดคล้องกับผลการวิจัยของ สุกัญญา จำเพชร (2538 : 67) ที่พบว่า ความพร้อมและความต้องการในการจัดการเรียนร่วมระหว่างเด็กที่มีความต้องการพิเศษกับเด็กปกติในโรงเรียนสังกัดสำนักงานการศึกษาในเขตกรุงเทพมหานครยังไม่มีความพร้อมด้านอาคารสถานที่ ด้านบุคลากร ตลอดจนด้านเครื่องมือและอุปกรณ์ ซึ่งก็มีความใกล้เคียงกับผลการวิจัยของ นิลบล ทูรานุกภาพ (2540 : 90) ที่ได้ประเมินโครงการพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาสำหรับเด็กพิการเรียนร่วมกับเด็กปกติ ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ พบว่า ด้านการจัดโครงสร้างการบริหารจัดการบุคลากรประจำโครงการ การอำนวยความสะดวก การประสานงาน การติดตามผล การสนับสนุนงบประมาณ และการปฏิบัติงานตามโครงการในเรื่องกระบวนการคัดแยก อยู่ในระดับปานกลาง

ผลการสังเคราะห์รูปแบบการจัดการศึกษาแบบเรียนร่วมในโรงเรียนวัดข้างเคียนและโรงเรียนแจ้งคู่นั้น ผู้วิจัยพบว่า สิ่งที่มีลักษณะคล้ายคลึงกัน คือ มีการเน้นการบริหารแบบมีส่วนร่วมและใช้กระบวนการวางแผน ตรวจสอบ และแก้ปัญหา เป็นตัวขับเคลื่อนไปในทิศทางเดียวกัน ในขณะที่เดียวกันการจัดการศึกษาของทั้ง 2 โรงเรียน มีกระบวนการคัดแยก ทดสอบเด็กจากผู้เชี่ยวชาญ ก่อนที่จะวางแผนจัดการเรียนการสอนให้เด็กที่มีความต้องการพิเศษ ซึ่งเป็นการจัดการศึกษาแบบจำแนกประเภท (Categorical Approach) ซึ่งไม่มีความสอดคล้องผลงานการวิจัยของ ผดุง อารยะวิญญู (2541 : 1-3) ที่ได้พบว่า การทดลองใช้รูปแบบสำหรับการจัดการศึกษาพิเศษในชนบทโดยวิธีการศึกษาแบบไม่จำแนกนั้น เป็นวิธีที่มีประสิทธิภาพใช้สำหรับโรงเรียนใช้ในชนบทในการจัดการศึกษาให้กับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ แต่หากมีความสอดคล้องกับผลการวิจัยของ

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2543 : 140) ที่ได้ศึกษาการจัดการเรียนร่วมในมุมมองจากผู้ปฏิบัติงานจริง พบว่า การจัดการเรียนร่วมที่มีประสิทธิภาพต้องมีการวางแผน การดำเนินงานจัดระบบตั้งแต่ระดับชาติถึงระดับท้องถิ่นตลอดจนต้องมีการพัฒนาบุคลากร และการประสานกับเครือข่ายเพื่อขอความช่วยเหลือซึ่งกันและกัน โดยต้องมีการดำเนินงานไปพร้อม ๆ กัน

ส่วนรูปแบบการจัดการศึกษาแบบเรียนร่วมที่ได้จากการสังเคราะห์ทั้ง 2 รูปแบบ และได้ปรึกษาหารือ เพื่อถามความเห็นของบริหาร โรงเรียนและครูใน โรงเรียนเครือข่ายของสถาบันพัฒนาการเด็กราชนครินทร์ แล้วนั้น พบว่า ค่าเฉลี่ยความคิดเห็นของผู้บริหาร โรงเรียนและครูในโรงเรียนเครือข่ายที่มีต่อรูปแบบการจัดการศึกษาแบบเรียนร่วม อยู่ในระดับมากทั้ง 2 โรงเรียน ซึ่งเห็นว่า รูปแบบดังกล่าวมีความเป็นไปได้ที่จะนำไปใช้ในโรงเรียน แต่จากการถามความเห็นเกี่ยวกับรูปแบบดังกล่าว นั้นก็ยังพบปัญหาและอุปสรรคที่อาจขัดขวางการนำรูปแบบนี้ใช้ อาทิเช่น ภาระงานที่มากของครูผู้สอน ผู้บริหารเข้าใจน้อย ไม่มีบุคลากรทางการศึกษาพิเศษ ขาดแคลนงบประมาณ ขาดแคลนสื่อและวัสดุอุปกรณ์ ผู้วิจัยเชื่อว่าปัญหาดังกล่าวยังไม่ได้รับการแก้ไขเนื่องจากการเปลี่ยนแปลงทางด้านแนวคิดและเจตคติของคนในสังคมยังมีน้อยในการนำเด็กที่มีความต้องการพิเศษเข้ามาเรียนร่วม อีกประการหนึ่งคือ การผลิตบุคลากรยังไม่เพียงพอต่อความต้องการ การแก้ไขปัญหาที่ผ่านมาใช้การอบรมครู ส่วนหนึ่งยังขาดความมั่นใจที่จะจัดการเรียนการสอนสำหรับเด็กกลุ่มนี้ ดังนั้นปัญหา ดังกล่าวพบว่ามี ความสอดคล้องกับงานวิจัยของ บังอร ต้นปาน (2539 : 2) ที่ศึกษาความต้องการทางการศึกษาระดับปฐมวัยของเด็กพิเศษ ปีการศึกษา 2539 ของศูนย์การศึกษาพิเศษสถาบันราชภัฏสวนดุสิต พบว่า ครูส่วนหนึ่งยังขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับความต้องการพื้นฐานของเด็กพิเศษแต่ละบุคคล ตลอดจนขาดงบประมาณที่ใช้ในการพัฒนาการเรียนการสอนและขาดเครื่องมือ และบุคลากรในการตรวจสอบคัดแยกเด็กพิเศษแต่ละประเภท และยังมีคล้ายคลึงกับผลการศึกษาของ ผดุง อารยะวิญญู (2544 : 2) ที่ศึกษาความต้องการกำลังคนในการพัฒนาการศึกษาพิเศษ พบว่า การผลิตครูการศึกษาพิเศษมีผลิตในสถาบันราชภัฏ 6 แห่ง ผลิตได้ ปีละ 119 คน และการผลิตบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาพิเศษยังผลิตไม่มากนักเมื่อเปรียบเทียบกับจำนวนเด็กที่มีความต้องการพิเศษที่ต้องให้บริการและยังมีความสอดคล้องกับการศึกษาของ วิเชียร แดงสาย (2545 : 2-3) ที่พบว่าปัญหาการจัดการศึกษาพิเศษในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดบุรีรัมย์ ด้านการบริหารจัดการ ด้านคุณภาพนักเรียนและด้านการเรียนการสอน มีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง

ข้อเสนอแนะ

การจัดการศึกษาแบบเรียนร่วมของเด็กที่มีความต้องการพิเศษทางการศึกษาในโรงเรียน จังหวัดเชียงใหม่ มีข้อเสนอแนะจากการวิจัยและข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไปตามลำดับ ดังนี้

ข้อเสนอแนะสำหรับสถานศึกษา

1. ผู้บริหาร โรงเรียน ครูผู้สอน บุคลากรและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรตระหนักถึงบทบาทหน้าที่ของตนเองในการทำความเข้าใจ สนับสนุน การจัดการศึกษาพิเศษเพื่อให้มีคุณภาพ ตามความรู้ความสามารถตามศักยภาพของโรงเรียน
2. ผู้บริหาร โรงเรียนเป็นบุคคลที่มีความสำคัญในการนำนโยบายด้านการเรียนร่วมไปใช้ในโรงเรียนและเป็นผู้นำที่จะสนับสนุนครูผู้สอน และให้ ขวัญ กำลังใจต่อครูผู้สอนทุกคน
3. โรงเรียนหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรมีการจัดให้มีการประชุม อบรม สัมมนา ให้แก่ผู้บริหาร โรงเรียนและครูในด้านการศึกษาพิเศษอย่างต่อเนื่อง
4. โรงเรียนต้องสร้างเครือข่ายความเข้มแข็งของชุมชน พร้อมกับสร้างเจตคติที่ดีของผู้ปกครองทั้งเด็กที่มีความต้องการพิเศษและเด็กปกติให้เป็นไปด้วยความต่อเนื่อง

ข้อเสนอแนะสำหรับสถาบันที่มีส่วนเกี่ยวข้อง

1. ควรกำหนดโครงสร้างของอัตรากำลังในด้านการศึกษาพิเศษเพิ่มขึ้นเพื่อช่วยเหลือในด้านความรู้ แก่โรงเรียนต่าง ๆ
2. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรให้ความช่วยเหลือแก่โรงเรียนด้านกระบวนการคัดแยก การปรับเจตคติผู้ปกครอง โดยเน้นแนวรุกมากขึ้น
3. ควรจัดศูนย์ความรู้และผลิตเอกสารตำราด้านการศึกษาพิเศษแต่ละประเภทใน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
4. สถาบันผลิตครูควรมีเนื้อหาด้านการศึกษาพิเศษที่เน้นฝึกทักษะด้านการคัดแยก และวิธีการสอนเบื้องต้นเพื่อเป็นพื้นฐานวิชาชีพครู
5. ควรศึกษาและพัฒนาเครื่องมือเพื่อจำแนกเบื้องต้นเด็กพิเศษให้ได้ง่าย และมีความเหมาะสมกับครู

ข้อเสนอแนะเพื่อการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยที่ศึกษาการจัดการศึกษาแบบเรียนร่วมสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษในโรงเรียนจังหวัดเชียงใหม่ ในการวิจัยครั้งต่อไปควรมีการวิจัยเพื่อพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาพิเศษที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้ เพื่อพัฒนาและทางเลือกสำหรับโรงเรียนต่าง ๆ ต่อไป
2. ควรมีการวิจัยเพื่อประเมินปัญหาของแต่ละโรงเรียนเพื่อสร้างยุทธศาสตร์ร่วมกันในการวางแผนการจัดการศึกษาร่วมกับชุมชนท้องถิ่น
3. ควรมีการวิจัยเพื่อทดลองรูปแบบที่ได้ไปใช้กับโรงเรียนที่มีลักษณะใกล้เคียงกัน
4. ควรมีการวิจัยเพื่อหารูปแบบสำหรับ โรงเรียนที่อยู่ห่างไกล ไม่มีผู้เชี่ยวชาญในการจำแนกเด็กที่มีความต้องการพิเศษทางการศึกษาในพื้นที่

มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่